

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

**Raemond, Florimond de
Coloniae Agrippinae, 1655**

VI. Dotes ejus & vitia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

*Quisquis posse negat fieri qua sepe videntur,
Hic fieri, hunc vestri adytis excludis Misa,
Noscere nec dignum coeli secretis putare.*

V. Lutherus exactis primis adolescentiæ annis, & positus in Magdeburgensi & Iſenaceſi collegijs humaniorum litterarum fundamentis, Erfordiæ Anno 1507. Philosophiam aggressus, An. 1503. (a) ad Iurisprudentiæ studium sese applicuit, quod ad explicandos olim difficiles legum nodos aptus sibi videretur, & ex forensi facundia (erat enim naturâ dicendi quadam facilitate præditus) laudem speraret. Sed propositum hoc, adeoque Mundum ipsum non multo post reliquit. Vix enim à limine sa utatis Iuris principijs, cum studiorum socio in campum animi caussa progressus, (b) repentina superueniente tempestate, socium ante pedes suos fulmine extinctum vidit, fumo ipse afflatus, ceteroqui sanus & illæsus. B. An. 1507. in columis cælestis gratiâ Numinis euaderet, in tantis angustijs voto nuncupato, post quod iteratâ in tempestate & iterum præſenti periculo vehementer conſternatus, quasi laurerum aliquod quærens, ubi tutus læceret, terrore magis quam animi deuotione inductus (c) Eremitarum Augustinianorum localitati nomen dedit, cœnobium Erfurdense, Anno M. D. IV. quum iam XXI. ætatis annum attingisset, ingressus. Historiam hanc ipse recenset in libello quodam quem De Votis Monasticis scripsit, & patri suo, quamuis illiterato, nuncupauit. Tam subitam hominis mutationem amici & familiares ipsius magnopere sunt admirati, ut qui hæctenus in iuuenili hoc pectore numquam vllam pietatis aut religionis scintillam, sed potius aperta omnium vitiorum ad quæ ætas illa propendere solet, semina & indicia perspexerant. (d) Sed naturam ille ita abcondere non potuit, quin statim initio animi morbum proderet, applicatus officijs humilioribus & mendicationi religiosæ. vniuersitatem veluti Magister Artium interpellauit, & sese ijs exemit. (e) Vix etiam exacto probationis suæ anno, doctrinæ opinione iſtutus, primus haberi, ceterisque omnibus imperare volebat; sed breui sacerdotio post alios ordines initiatus Anno 1507. in quadragesima. 2. Maii Dom. 4. post Pascha primitias magno terrore obtulit, (f) demum tamquam fera & indomita bestia, translatus inde. & Vitebergam Anno M. D. VIII. missus fuit, ut ibi forte cicuraretur. Eo tempore perniciosum admodum dissidium inter Augustiniani Ordinis Religiosos exarserat, adeo ut septem

Monasteria seu Conuentus contra Ordinis Vicarium per Germaniâ Generali conspirarint (g) quorum defensione suscepta Lutherus rebellionis Advocatus, ad eorum causam agendam, Romam ablegatus fuit Anno 1510. Nouerat enim ingenium eius astutum, versipelle, & intricatum & ad res eiusmodi, ac præcipue ad alendas dissensiones à Natura quasi factum. Alia quæ de prima ipsius iuuentute & religiosa vitæ ingressu ab alijs narratur, (h) omiſſo vt & illud, quod dum illud Evangelium legeretur, Erat Iesus eiciens demonium. & illud erat malum; ceu attonitus concidisse, & terribili voce exclamasse dicitur: *Hic non sum ego, non sum ego: ex quo tamen facile colligi potuit, qualis ille futurus fuerit, tantoque facilius multis persuasum fuit, à maligno ipsum spiritu fuisse inſeſsum.* Sed nihil ego nisi sub bona cautione scribere volo: quin etiam multa vitro tacitus præteribo, ea præteritum quæ ab instituto meo quodammodo videbuntur aliena. Sed age doctores & viri; quæque aliam bonam quam mala in Luthero fuerint, propius inspiciamus.

VI. Multis tam corporis quam animi doctibus præditum fuisse Lutherum, negari non potest. Nam præ multis Germanis, gente alioquin crasso cælo nata, (i) & quod inde pronum est consequi quandoque hebetiore, ingenio prompto fuit & viuo, felix memoria, singulari & facili vernaculæ linguæ eloquentia nemini suæ ætatis concedens. E suggestu declamans, velut cæstro percitus, accommodata verbis actione, auditorum animos mirifice percellerat, & velut torrens, quocumque vellet abripiebat. (k) Quæ dicendi gratia & vis paucis

^a Cochleus in Actis Lutheri fol. 3. Surius Comment. hist. Anno 17. Mathesius in vita Lutheri Conc. 1. 4. 6. Luth. præf. in lib. de notis. b Mathesius in Vita Luth. fol. 6. Selnecc. in vita Lutheri fol. 2. n. 2. Coch. fol. 2. Melanchro. in vita Lutheri fol. 6. c Paulus Seidelius in hist. Luth. l. 1. d 3. Chytraus in Chron. Saxon. fol. 223. ait Anno 1504. factum id, quod alij mense Iulio Anno. 1505. gestum aiunt d Cythr lib. 7. Chron. Sax. fol. 124. e Mathesius Conc. 1. in vita Lutheri. f Buchholzerus sub Anno 1507. Selnecc. ibid. fol. 2. Matthiæ fol. 5. a 1. Conc. 4. Lutherus ipse Colloq. Lat. Tom. 2. pag. 13. 14. 6. 5. fugitutum se fuisse ab altari nisi se Prior retinisset. g Cochleus in Actis Luth. fol. 3. Matthiæ. fol. 6. conc. 1. de Luthero. Selnecc. fol. 3. Surius. h Cochleus, Lindenius, Surius, Font. i Tacitus de morib. Germ. k Cythri. li. 7. Chron. Sax. fol. 223. 1. 4.

paucis apud Septentrionales populos concessa est, vt pote natura tardos & crassos, vbi plerosque sermonem ad populum habentes, clausis ac mutis, vt ita dicam, manibus, sine villo gestu velut è libro aliquid recitantes, & tamquam immobiles statuas cathedris affixos videas. Fuit idem omnis laboris patientissimus, quo etiam quasi pro quiete utebatur: in legendo & scribendo assiduus nisi quantum ei temporis Monialis suæ amplexus eripiebat, quæ magnum ipsi onus & impedimentum fuit, quo minus maiores in studijs faceret progressus) magno & vasto animo; ad audendum prompto, & ad id quo odium vel alius animi impetus ipsum rapiebat, impigro: in conuersatione quotidiana comis & affabilis, ita tamen vt inter Principes etiam & magnæ dignitatis viros, præsertim Propheticum scrutans spiritum, supra ceteros grande quid spiraret. Fuit idem multæ lectionis, vt qui quatuordecim illis annis quibus Monasticam egit vitam, bonos libros sedulo euoluerit. Nullus vel in Philosophia vel Theologia cum ipso Sophista congressus est, (a) quem non Labyrinthis nexibus inuoluerit, adeo vt pleiique totius Ordinis primas ipsi inter Scholasticos disputatores detulerint (*Fieri enim vix potest, quemadmodum D. Hieronymus inquit, vt hæreseos auctor plane indoctus sit.*) Quamuis scripta eius nihil exquisitum aut singulare sperent. Sed hoc sæculi magis quam hominis fuit vitium. Et si non desunt qui scripta Lutheri à Philippo Melanchthone, discipulo ipsius (sed qui magistro, par euasit) castigata & rudem ipsius & asperum stilum limatum ac politum fuisse, aiunt. Et hæc fortasse causa fuit cur Amsdorfius in Præfatione super primum Tomum Operum Lutheri conqueratur, ea corrupta passim à quibusdam & deprauata esse. Quidquid sit structura eorum monstrat auctorem è numero eorum fuisse, quibus cura magis est cito quam bene scribere, (b) illius pictoris exemplo qui vix manu ad tabulam posita, ita perfectum sibi opus gloriabatur; quam è contra Zeuxis suam in pingendo vel tarditatem vel morositatem non modo non celaret, sed palam etiam præ se ferret atque iactaret. *Festinus canis cecos parit catulos*, vetus dicit proverbium. Luthero nihilominus dicendi illa facilitas, & scribendi promptitudo, tum singularis, quo inter dicendam aut disputandum utebatur ardor & vehementia, primū apud discipulos, quibus Aristotelis libros explicabat, deinde etiam apud vulgus, postquam è suggestu publice declamare cœpisset, magnam existi-

mationem & fauorem conciliabant, Sed hæc tam corporis quam animi bona ingentia vitia æquabant ac contaminabant, in primis fera quædam insolens & intolerabilis arrogantia. Dissimulari non potest, inquit Gesnerus Lutheranus, (c) Lutherum ingenio fuisse vehementi, & qui neminem qui cum ipso non sentiret, ferre posset, Adeo impatientis hominis animum ambitio transuersum rapiebat. Merum virus lingua eius fundebat: adeo vt aculeos eius & morsus vix quisquam etiam amicorum potuerit effugere. Quin etiam ne sanctissimorum quidem hominum cineri pepercit: quod etiam tã à Bucero, quam Erasmo non semel fuit exprobratum. *Lutherus*, inquit Erasmus, *animum suum iniurijs & conuicijs pascit, nec ijs satiat, vt nunquam furioso Orestis similis.* Nec minus moribus intemperans, quam in doctrina inconstans ad extremam vsque fuit senectutem: quam repetitis fere cum Solis cursu vicibus mutatam subinde rursus mutauit. Ex hac ipsius inconstantia infinitæ propemodum & inter se pugnantes hæreses exortæ sunt; quemadmodum inter medios fluctus insulæ nonnumquam existunt & emergunt. Fuit præterea omnis subiectionis, austeritatis & pœnitentiæ, qua Dei ira placatur, capitalis hostis: ieiunium vero, abstinentiam & castitatem cane peius & angue oderat (d) adeo vt non dicere solum, verum etiam publice scribere non erubesceret, naturam sibi non è ligno sed carne & ossibus factam; nec magis se sine feminarum quam vini vsu viuere posse, nec minus tenes purgare, quam ventrem exonerare sibi necesse esse. Sed hæc atque alia fœde & nequiter ab ipso dicta & scripta ad nuptias ipsius referuamus, vt ex ijs Hymenæum atque Epithalamium ei concinnemus. Quid de ambitione eius dicam? quæ vt S. Augustinus (e) alibi dicit, vera omnis hæresis mater est. Tantum certe sibi tribuebat, vt tanquam alter Iupiter Mineruam capite inclusam tenere, aut tam-

D

quam a Cochlaus in Actis, Disputatorem acerrimum & vanam gloria cupidum vocat. Mellerstadius, profundos oculos habentem, & qui Doctoribus negotium esset facturum, & turbas daturus. b Vide Epist. Erasmi ad Coclen. c In Biblioth. lit. M. Vide Sadolet. ad Sturm. Eras. in Hypersipste dialog. aduersus Melanth. contra Epist. non sobriam. d Ederus Inquis. Euang. Lutherus Tom. 2. fol. 2. Tom. 5. f. 119. clarissime Andreas de Cornu siue P. Vetter in Luthero, sobrio, casto, mundo &c. c Lib. de peccato, cap. v. 111.

quam Hippias alter omnia præterita & futura, scire se arbitraretur. Magnum virum Lutherum futurum fuisse Beza in imaginibus suis dicit, sitantum prudentiæ & moderationis quantum Zeli attulisset. Quod in eo reliquum erat pudoris, immoderata libido; quod timoris, audacia; quod rationis, insania extinxit. Verum quæ in Luthe-ro præ ceteris insignes fuerunt tam dotes quam vitia, ex ijs quæ postea in vita ipsius describenda dicturi sumus, melius intelligentur. Et certe alius esse non potuit qui vitij & licentiæ latissimam fenestram aperturus, obedientiam ac virtutem profligaturus, sectæ denique ex omnibus superiorum hæreticorum erroribus confarctatæ fundamenta iacturuserat. Quam vero in consueudis variarum hæreseon centonibus egregius ille fuerit artifex, ipsa historiæ nostræ series ostendet. Habes, lector, Lutheri natiuitatem, educationem, & primum in Ecclesiam ingressum: videamus porro eius egressum & defectionem, eiusque causam & occasionem. Sed vt legentibus omnia apertiora sint, rem ab ovo, quod dicitur, repetere, operæ precium videtur.

QUOMODO SACRA EXPEDITIO contra infideles à Leone X. PP. promulgata dissidio inter Dominicanos & Augustinianos ansam præbuerit; quo postea schisma est exortum.

CAPVT VI.

ARGUMENTUM.

- I. Leo X. Papa Crucem contra Selimum Turcarum tyrannum iubet predicari.
- II. Principum Christianorum erga Papam obedientia.
- III. Crucis predicatio terror Othomanicæ familia.
- IV. Pecunia ex Crucis predicatione collecta Christiana Reipublica defensionis applicanda.
- V. AEmulatio inter monachos Augustinianos & Dominicanos, prima huius mali radix.
- VI. Ei schismati Dux Saxonie fauet.
- VII. Staupe iij discessio à Luthe-ro & Saxonie Duce.

I. **D**ico non potest quanto terrore Selimus Turcarum Imperator vniuersum mundum circa huius sæculi initium impleuerit; adeo vtram Oriens quam Occidens vel ad famam contumiarum eius victoriarum contemisceret. Hic enim populorum domitor & crudelis parricida, postquam debellatis Persarum, Ægyptiorum &

Mamaluchorum regibus tot regna & ditiones imperio suo adiecit, nihil aliud nisi vniuersalem Monarchiam sominabat ac cogitabat. Iam ille in opulentissimas Italiæ & Hungariæ regiones oculos defixerat. iam ille Romanum Imperium ad prædam, iam Christianorum templa ad impiæ suæ superstitionis receptacula designabat. Extimulabat ipsum animus vastus: quem frequens rerum ab Alexandro Magno & Iulio Cæsare gestarum lectio & accendebat & alebat. (a) Horum enim Commentarios in patriam linguam traductos nunquam fere è manibus deponebat: adeoque horum exempla in omnibus ad imitandum sibi habebat proposita. Iam ille catenas & compedes miseris Christianis vincendis præparatas, non aliter quam Germani olim, qui multos curtus funibus & catenis onustos cum adduxerant, vt ijs Romanos ad eadem & captiuitatem, opinionis errore & falsa spe sibi designatos, vincerent. Hoc omnium Christianorum periculo expegefactus Leo X. Pontifex Maximus Deique in magno hoc animarum imperio Vicarius, precibus & ieiunijs publicis Dei misericordiam implorari iussit. adeoque ipse vna cum sacro Cardinalium collegio nudis pedibus septem Romæ maiores Ecclesias visitauit: tum etiam per legatos & Nuncios ad sædus & bellam contra tam formidabilem hostem Christianos Reges, Principes & Reipublicas excitauit circummissis Breuibus seu Bullis Apostolicis, quibus omnes ad assumendum Crucis signum & tam sacram hanc expeditionem commonebantur. Ad Imperatorem missus fuit S. Sixti Cardinalis; ad Gallæ Regem, Cardinalis S. Maritæ; ad Regem Hispaniæ Cardinalis Ægidius; & ad Regem Angliæ Cardinalis Campegius. (b) Quia vero Christiana Reipublica factionibus tum distracta erat (quamuis vna vbique omnium esset religio) idem communis omnium parens sub præna Excommunicationis serid edixit vt pacem omnes colerent, & in quinque annos generales inducias facerent.

II. Huic Edicto morem gerentes Christiani Principes vno consensu arma contra communem hostem vertere instituebant. Maximilianus Imperator & Franciscus I. Galliæ Rex sacro huic bello interesse ipsi decreuerant; ille quidem quum

zelo
a Vide Ionium tom 1 lib 14 & 17. Vide Tillier.
& Cateciard lib. 13. Genebr. lib 4. Chronol. fol. 716.
b Nic. Sand in schif. Angl. fol. 28. & 29.